

Справа «Вайнай проти Угорщини» (“Vajnai v. Hungary”)

У рішенні, ухваленому 8 липня 2008 року у справі *«Вайнай проти Угорщини»*, Суд постановив, що

- було порушено ст. 10 Конвенції (свобода вираження поглядів).

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд постановив, що визнання порушення Конвенції є достатньою компенсацією заявнику моральної шкоди, а також призначив сплатити йому 2 000 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник Аттіла Вайнай, 1963 р. н., є громадянином Угорщини та проживає у м. Будапешт. На час виникнення обставин справи п. Вайнай був віце-президентом Робітничої партії, яка є зареєстрованою в Угорщині політичною партією лівого спрямування.

Справа стосувалася скарги заявника на те, що його було засуджено за носіння одягу з зображенням п'ятикутної червоної зірки – символу міжнародного руху робітників – під час демонстрації у Будапешті.

21 лютого 2003 року під час проведення дозволеної владою демонстрації, на якій п. Вайнай був промовцем, працівники поліції попросили його зняти зображення червоної зірки, яке заявник носив на своїй куртці. У березні 2004 року в результаті вищезгаданих подій п. Вайная було звинувачено у носінні зображення тоталітарного символу та засуджено умовно. У листопаді 2005 року апеляцію заявника було відхилено.

Посилаючись на ст. 10 Конвенції, п. Вайнай скаржився на те, що його було засуджено за носіння символу міжнародного руху робітників.

Зміст рішення Суду

На думку Суду, засудження заявника у цій справі прирівнювалось до втручання у його право на свободу вираження поглядів. Таке втручання

ґрунтувалось на ст. 269/В Кримінального кодексу Угорщини, яка забороняла використання тоталітарних символів, а тому таке втручання було «передбачене у законі» і «переслідувало законну мету» охорони порядку та захисту прав інших осіб.

Суд ще раз нагадав, що ст. 10 Конвенції встановлює вузькі рамки можливостей застосування обмежень на політичні промови чи публічні дебати. Суд вважає, що п. Вайнай, будучи політиком, вирішив надягнути зображення червоної зірки з метою висловлення своїх політичних поглядів. Більше того, коли право на свободу вираження поглядів реалізовується у вигляді політичної промови, як у випадку із заявником, – застосування обмежень до нього є виправданими лише тоді, коли для цього є чітка, невідкладна та визначена соціальна потреба.

Суд погоджується з тим, що загальновідомі масові порушення прав людини, вчинені за часів комуністичного режиму, дискредитували зображення червоної зірки, а її демонстрація може викликати тривогу у колишніх жертв цього режиму та їхніх родичів.

З часу запровадження в Угорщині плюралізму політичних поглядів минуло майже два десятиліття. Угорщина, будучи членом Європейського Союзу, є країною стабільної демократії і жодних ознак загрози повернення комуністичної диктатури немає. Крім того, згаданий стан тривоги хоч і є зрозумілим, однак не може сам по собі бути причиною встановлення обмежень на свободу вираження поглядів.

Окрім цього, Суд вважає, що спосіб законодавчої заборони тоталітарних символів у Кримінальному кодексі Угорщини є недостатньо якісним, оскільки саме носіння на одязі зображення червоної зірки може призвести до застосування кримінальної відповідальності і при цьому навіть не потрібно встановлювати того, чи таке носіння є пропагандою тоталітаризму.

З огляду на різноманітність значень зображення червоної зірки, законодавча заборона її публічної демонстрації є занадто широкою. Це зображення символізує не лише міжнародний рух робітників, які борються за більш справедливе суспільство, але й діяльність відомих політичних партій у різних Державах-учасниках. Заявник використав червону зірку на дозволений та мирній демонстрації, будучи віце-президентом зареєстрованої політичної партії, яка не має тоталітарних амбіцій, а Уряд при цьому не довів, що зображення цієї зірки символізувало комуністичний режим.

Стосовно вищезазначеної мети охорони порядку Суд вказав, що Уряд не навів жодного прикладу реальної чи хоча б віддаленої небезпеки виникнення заворушень в Угорщині, спричинених публічною демонстрацією зображення червоної зірки.

Відтак Суд постановив, що засудження п. Вайная за звичайне носіння зображення червоної зірки не може вважатись таким, що відповідає «невідкладній соціальній потребі». Більше того, застосовані до заявника заходи юридичної відповідальності хоч і була порівняно легкими, однак були заходами кримінально-правового характеру, а тому могли призвести до серйозних наслідків. Застосовані державою такі санкції не були пропорційними переслідуваній меті. Отож мало місце порушення ст. 10 Конвенції.